

Velfærdsprofessioner

- oprør, opgør, opbrud, ombrud?

Konference DPU

Velfærdens professioner i oprør

Torsdag den 19. april 2018

Jens Erik Kristensen

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU)

AU – Campus Emdrup

jek@edu.au.dk

<http://edu.au.dk/forskning/forskningsenheder/samtidsdiagnostik/>

Mulige scenarier: oprør, opgør, opbrud...

- Professionsforskningen peger samstemmigt på, at professionerne for indeværende befinder sig i et opbrud, der
  - anfægter de overleverede klassiske og moderne professionsforståelser
  - lægger ideen om professionalisering og professionalisme åben for nye politiske betydninger og strategiske investeringer
- Opbruddet kan gå flere veje
  - en traditionsbesindende modernisering af de eksisterende professioner
  - opfindelsen af nye professioner og nye slags tværfaglighed og tværprofessionalisme – nye professionsparadigmer
  - af-professionalisering, hvor hidtidige professioner erstattes af helt andre måder at organisere velfærdsarbejdet og producere 'velfærd'

Velfærdsprofessionerne...

- Et symptom er udbredelsen af etiketten 'velfærdsprofessioner', der forenes ved det forhold, at der skabes, produceres og leveres 'velfærd':
- 'Velfærdsprofessioner' (pædagoger, lærere, socialrådgivere og sygeplejersker m.v.), fordi deres professionelle arbejdsopgaver er nært knyttet til kerneydelser i velfærdsstaten, men i professionsteoretisk forstand er de alle 'semi-professioner' grundet deres svagere akademiske baggrund end de klassiske professioner som præster, jurister og læger
- Semiprofessioners fagligheder er udover viden og videnskaber ofte præget af stærke traditioner, kultur, moral, holdninger, ideologier m.v.
- Deres faglighed er først og fremmest *praksisorienteret* og derfor 'multifaglig' og 'tværfaglig' – deres vidensgrundlag m.a.o. er sammensat og ikke videnskabelig velafgrænset

Velfærdsprofessioner har siden 1970'erne været problematiseret:

- en *økonomisk problematisering* af ressourceforbrug og produktivitet
- en *administrativ problematisering* af velfærdsprofessionernes opgavevaretagelse og effektivitet med ændrede styrings- og ledelsesformer til følge
- tiltagende *offentlig* og *politisk problematisering* af velfærds-professionernes status, autoritet og faglige råderum,
  - dels i form af en *tillidspolitisk problematisering* af deres professionsinteresser og professionsideologier og deres tvetydige rolle som *autonome aktører* og/eller *loyale agenter* for velfærdspolitiske strategier,
  - dels i form af en *kvalitetspolitisk problematisering* af deres praktiske virke og resultater, hvilket bl.a. har manifesteret sig i krav om *øget evidensbaseret* af deres praksis ('velfærd, der virker') og en *kompetencepolitisk oprustning* af deres uddannelser og vidensgrundlag

Opbrud

- Et opbrud i forholdet mellem *stat, profession og borger/bruger* – og *guvernementaliseringen af velfærdsprofessionerne* (LTH)
- Et opbrud i professionsbegrebet og forståelsen af ‘professionalisme’ og ‘professionalisering’
- En politisk-økonomisk og moralsk nybestemmelse af velfærdsbegrebet og velfærdspolitikken overordnede formål og indhold – altså af meningen med ‘velfærd’ som det bl.a. er tematiseret i overgangen fra *velfærds- til konkurrencestat* (velfærd-vækst-velfærd, uddannelsespligt/tvang, selvforsørgelse, lighed – konkurrence, ‘kompetitiv solidaritet’ m.v.)
- Et opbrud i de *politisk-økonomiske og strategiske mål* med velfærdsindsatserne, der vil få betydning for de professioners faglighed, indbyrdes faggrænser, vidensgrundlag og uddannelser, professionsidealer og dermed også for de professionelles selvforståelser og identitet

Konkurrencestatens velfærdspolitik - grundtræk

- beror på en form for *uddannelses- og arbejdspligt*, der befordres gennem kombination af pædagogisk vejledning og motivering, økonomiske incitamenter og administrativ kontrol og sanktioner: *fra ret til pligt til tvang*
- sondrer mellem dem *i arbejde* (inkluderede), dem som står til rådighed for arbejdsmarkedet, og dem som hverken er i arbejde eller til rådighed (ekskluderede) – et todelt samfund – *inklusion/eksklusion*
- lægger vægt på *forebyggelse* frem for *behandling og kompensation*: forebyggelse af arbejdsløshed gennem uddannelse, af sygdom gennem sundhedskampagner osv.
- den enkelte gøres medansvarlig for at arbejdsløshed, sygdom eller sociale begivenheder ikke indtræder, der begrænser den enkeltes tilknytning eller rådighed for arbejdsmarkedet: *ansvarliggørelse*
- absoluterer den nationale konkurrenceevne og lader administrative afgørelser være orienteret mod *konkurrence* frem for *velfærd*, men har et legitimeringsunderskud over for politiske beslutninger

En ny velfærdspolitik forbliver afhængig af sine professioner:

- Det åbne spørgsmål er, hvilke nye typer af professioner og 'velfærdsprofessionalisme' en konkurrencestat vil fremme udviklingen af?
- Er det en ny anderledes og mindre 'autonom' form for professionalisme, der er tværprofessionel
- En professionalisme knyttet til velfærdsteknologier og velfærdsinnovation (– i henhold til parolen: "Færre skal gøre mere for flere – bare bedre og billigere...")
- Revisionerne af pædagog-, lærer- og sygeplejerskeuddannelsen antyder det: formål, indhold og vidensgrundlag er ændret
- Mellem 'professionsløft' og 'af-professionalisering'?